

ZORGPROCEDURE
Richtlijn persoonlijke hygiëne en kledingvoorschriften

Datum opmaak: november 2010

Pagina's procedure: 6

Datum laatste herziening: mei 2022

Pagina's bijlagen: /

Inleiding

In het kader van de toepassing van de standaardvoorzorgsmaatregelen, de isolatiemaatregelen en het toepassen van een correcte (hand)hygiëne gelden een aantal richtlijnen.

Deze richtlijn behandelt de persoonlijke hygiëne, kledingvoorschriften en beschrijft het toepassen van enkele basale infectiepreventiemaatregelen die het risico op overdracht van (pathogene) micro-organismen zullen verkleinen naar de medewerker of via de medewerker naar de patiënt en omgekeerd. Daar het dragen van arbeidskleding de herkenbaarheid bevordert, wordt eveneens een dresscode toegevoegd.

Deze richtlijn is van toepassing voor:

- **medewerkers met rechtstreekse patiëntencontacten**
- **medewerkers met (mogelijks) onrechtstreekse patiëntencontacten door**
 - het aannemen en overhandigen van onder andere identiteitskaarten en formulieren
 - het betreden van de patiëntenomgeving
 - contact met patiëntenmateriaal of medische hulpmiddelen

Dus onder meer van toepassing voor artsen, verpleegkundigen, paramedici (o.a. ergotherapeut, kinesitherapeut, logopedist, orthopedagoog), logistiek, voedingsassistenten, diëtisten, technische dienst, onderhoud, CSA-medewerkers, medisch secretaressen, onthaalmedewerkers, medewerkers opnamedienst, pastorale dienst, sociale dienst, psychologen, enz. **Ook de (job)studenten, stagiairs en assistenten van voorgenoemde beroepsgroepen vallen onder deze richtlijn.**

Gelieve u tot de dienst ziekenhuishygiëne te richten bij vragen of onduidelijkheden. De dienst ziekenhuishygiëne zal elk individueel geval ad hoc bespreken.

1. Nagels

- Nagels zijn **kortgeknipt en schoon**.
 - Vuil onder de nagelranden moet voorzichtig, met een zacht borsteltje worden weggeborsteld.
 - Beschadiging van het nagelbed kan tot infecties leiden.
- **Nagellak** (ook transparant) kan schilferen en wordt daarom **niet toegestaan**. Ook **nagelverharder** is niet toegestaan.
- **Kunstnagels** kunnen een bron van besmetting vormen en worden daarom **niet toegestaan**.
- **Wanneer zijn nagels te lang?** *Houd de toppen van je vingers op ooghoogte, met de palm van je handen naar je gezicht toegericht. De nagels die boven de vingertoppen uitsteken, zijn te lang en moeten bijgeknipt worden. De witte nagelrand mag bovendien nooit langer zijn dan 3 mm.*

2. Haar

- Het haar is **schoon**.
- Lang haar (langer dan schouderhoogte) wordt **opgestoken** of **bijeengebonden** gedragen.

3. Baarden en snorren

- Baarden en snorren zijn **goed verzorgd** en **kort geknipt**.

4. Sieraden, juwelen

- Tijdens de werkzaamheden worden **geen ringen, armbanden of polshorloges** gedragen aan de polsen, handen en voorarmen. Anders is het onmogelijk om de huid ter plaatse afdoende te reinigen of te ontsmetten.
- Ook geen lange loshangende voorwerpen rond de hals dragen.
- **Piercings** (ook oorbellen) worden gezien als sieraden.
 - Een sieraad in een piercing dient te worden verwijderd wanneer dit hinderlijk is bij de verzorging/behandeling van de patiënt of wanneer de piercing ontstoken is.
 - Indien een door een personeelslid gedragen sieraad in een piercing een besmettingsbron kan zijn voor patiënten, of als door het dragen van een sieraad in een piercing de algemene hygiëne onvoldoende in acht kan worden genomen, dient dit sieraad te worden verwijderd. **bv. geen piercing in onderarm** toegestaan.
 - Het dragen van sieraden in piercings, zoals **oorbellen**, is toegestaan als deze niet langer zijn dan 3 cm.
 - Als er aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, is er vanuit het standpunt van infectiepreventie geen bezwaar tegen piercings in het gelaat.

5. Personenbadge

- De **personenbadge** mag tijdens de verzorging niet hinderen.
- Iedere medewerker is verantwoordelijk voor de reiniging en ontsmetting van zijn/haar eigen personenbadge.

6. Brace of (steun)verband t.h.v. de hand of pols

- De medewerker kan op dat moment geen goede handhygiëne toepassen. De medewerker dient in dit geval **steeds de arbeidsgeneesheer te contacteren**.

7. Make-up en parfum (deodorant)

- Wees **discreet** met het gebruik van **make-up** en **parfum** of **deodorant**.
- Sommige 'lekkere' geuren worden voor zieke patiënten erg 'kwalijke' geuren.

8. Hoest- en niesetikette

- Tijdens de werkzaamheden worden **papieren zakdoekjes** gebruikt.
Na gebruik worden de zakdoekjes direct weggegooid en de handen gereinigd of ontsmet. Gebruikte zakdoeken die in de broekzak of elders in de kleding worden meegedragen, kunnen als besmettingsbron fungeren en iedere keer dat ze worden aangeraakt de handen besmetten.

9. Eten, drinken en roken

- In ruimten waar wordt gewerkt met patiënten en patiëntenmateriaal (behandelkamer, utility, laboratorium, centrale sterilisatie, ...) wordt **niet gegeten of gedronken**.
- In het gehele ziekenhuis geldt een **rookverbod** (uitgezonderd in de hiervoor gereserveerde lokalen).

10. Kleding

- **Arbeidskledij wordt gedragen door alle medewerkers met:**
 - direct patiëntencontact
 - contact met medische hulpmiddelen
 - contact met patiëntenmateriaal
 - betreden patiëntenkamer
 - (mogelijks) contact met directe patiëntenomgeving

Indien niet voldaan aan bovenste regels, maar toch werkkledij wordt gedragen (omwille van bv. herkenbaarheid), gelden ook voor deze medewerkers alle regels zoals beschreven in deze richtlijn.

A. Hygiëne-eisen

- **Aan de arbeidskledij die gedragen wordt door de medewerkers in het ziekenhuis worden een aantal hygiëne-eisen gesteld. Arbeidskledij:**
 - heeft, met uitzondering van de laboratoriumjas, altijd korte mouwen; In laboratorium dienen de lange mouwen als bescherming tegen besmetting met chemicaliën of andere gevaarlijke stoffen.
 - wordt steeds in een propere, stofvrije omgeving bewaard.
 - wordt enkel in het ziekenhuis aan- of uitgetrokken. Het is verboden de arbeidskledij mee naar huis te nemen.
 - wordt bij voorkeur iedere dag verschoond. Overschorten worden minimaal wekelijks vervangen.
 - die zichtbaar verontreinigd is, wordt onmiddellijk vervangen door schone. Vlekken worden niet zelf verwijderd
 - wordt door het ziekenhuis gewassen (via externe firma) op een temperatuur van minimaal 60°C. Wassen bij een lagere temperatuur dan 60°C geeft onvoldoende vermindering van micro-organismen. Door het wassen van de kleding via de instelling bestaat er zekerheid dat een juist wasproces wordt gevolgd.
 - De verzameling van vuile werkkleding gebeurt afzonderlijk van het linnen van de patiënten en de behandeling gebeurt ook afzonderlijk.
 - Over en onder de arbeidskledij (=broek en polo of broek en vest) wordt geen persoonlijke kleding gedragen, zoals een vest of trui.
 - Onder de overschort kan wel eigen kleding worden gedragen mits deze eigen kleding korte mouwen heeft of de mouwen opgerold worden tot boven de ellebogen. Lange mouwen verhinderen niet alleen het wassen van de handen en de onderarmen, maar bij de verzorging van de patiënt komen de handen en de onderarmen veelvuldig in contact met de patiënt, wat besmetting met micro-organismen tot gevolg heeft.

- Beschermende kleding wordt gedragen om overdracht van pathogene micro-organismen op arbeidskledij te voorkomen of bij omgekeerde isolatie om patiënten met sterk verminderde afweer tegen micro-organismen vanuit de omgeving te beschermen. Beschermende kledij wordt dus over de arbeidskleding heen gedragen. Dit staat verder beschreven in andere dienst-specifieke procedures en de algemene procedure 'Algemene voorzorgmaatregelen: persoonlijke beschermingsmiddelen'.

- Er wordt ook beschermende kledij (jas of fleece) ter beschikking gesteld aan werknemers die buiten tewerkgesteld zijn, die aan regen of uitzonderlijke koude blootgesteld worden en aan de werknemers die tewerkgesteld zijn in koelkamers.

B. Kledingvoorschriften

Medewerkers	Arbeidskledij	Omstandigheden
Artsen	Overschort (artsuniform) met korte mouwen	Niet-ruimtegebonden
Verpleegkundigen, verzorgenden, logistiek-medewerker met fysiek patiëntencontact Ook voor medewerkers met een verpleegkundige functie als liaison geriatrie, verpleegkundig specialisten, enz. (niet vereist indien louter administratieve functie)	Broek en vest	Niet-ruimtegebonden
Paramedici met fysiek patiëntencontact zoals kinesisten, ergotherapeuten, diëtisten, logopedisten.	Broek en polo	Niet-ruimtegebonden
Medewerkers met hoofdzakelijk sociaal patiëntencontact zoals psychologen, sociaal werkers, pastorale medewerkers, enz.	Overschort met korte mouwen	Niet-ruimtegebonden

Apotheek: - Apothekers - Medewerkers	Overschort met korte mouwen Broek en vest	Niet-ruimtegebonden Niet-ruimtegebonden
Schoonmaak	Broek en vest	Niet-ruimtegebonden
Technische dienst	Broek en polo	Niet-ruimtegebonden
Medisch technische dienst - Algemeen - Dialysetechniekers	Overschort met korte mouwen Overschort met lange mouwen	Niet-ruimtegebonden Niet-ruimtegebonden
Logistiek: intern vervoer	Broek en vest of broek en polo	Niet-ruimtegebonden
Secretaressen met publieke functie (ikv herkenbaarheid)	Overschort met korte mouwen	Niet-ruimtegebonden
Medewerkers onthaal en inschrijving	Uniform	Niet-ruimtegebonden
Vrijwilligers	Afhankelijk van het werk dat ze verrichten wordt een uniform of werkkleding aangeboden.	Niet-ruimtegebonden
Laboratorium	Overschort met lange mouwen	Ruimtegebonden*
Nucleaire – hotlab	Overschort met lange mouwen, schort over broek en vest	Ruimtegebonden*
Operatiekwartier	clean air suits cf. EN 13795-normering	Ruimtegebonden**
Hartkatheterisatie	clean air suits cf. EN 13795-normering	Ruimtegebonden**
Angiozaal	clean air suits cf. EN 13795-normering	Ruimtegebonden**
IVF/ Aferese (labo)	clean air suits cf. EN 13795-normering	Ruimtegebonden**
Centrale Sterilisatie Afdeling	clean air suits met lange mouwen in de propere zone clean air suits met korte mouwen in de vuile zone cf. EN 13795-normering	Ruimtegebonden**
Keuken	cf. de HACCP richtlijnen, beschreven in het kwaliteitshandboek van de keuken	Ruimtegebonden

* Ruimtegebonden arbeidskledij wordt niet buiten de werkruimte gedragen (overschort verwijderen bij het verlaten van het laboratorium/ het hotlab)

**Overschort met korte mouwen voorzien om over de clean air suits te dragen als de medewerkers de desbetreffende ruimtes verlaten.

C. Dresscode

- Indien het dragen van arbeidskledij is vereist, moet deze steeds correct gedragen worden en moet men voldoen aan de basisvoorwaarden voor handhygiëne (geen handjuwelen, polshorloges, kort geknipte en zuivere nagels, geen nagellak of gelnagels).
- Medewerkers die occasioneel patiëntencontact hebben moeten ook voldoen aan de basisvoorwaarden voor handhygiëne (geen handjuwelen, polshorloges, kort geknipte en zuivere nagels, geen nagellak of gelnagels).
- De arbeidskledij wordt steeds gesloten gedragen en het naamlabel dient duidelijke zichtbaar te zijn, zo niet is de personeelsbadge zichtbaar aangebracht op de arbeidskledij (ter hoogte van borst- of vestzak).
- Mouwen van vesten mogen 1 maal omgeplooid worden, broeken tot 3/4e lengte, de kraag wordt niet naar binnen geplouwd.

11. Schoeisel

- Ideaal schoeisel is gesloten rond de tenen, heeft een riempje rond de hiel of volledig gesloten en is goed te reinigen (afwasbaar).
- Bij zichtbare verontreiniging moet het schoeisel worden schoongemaakt.
- Espadrilles, teenslippers en sandalen zijn in het kader van infectiepreventie en veiligheid niet toegelaten!
- Werknemers die veiligheidsschoeisel toegewezen kregen, dienen deze steeds te dragen op de werkvloer

12. Hoofddoek (niet gezichtsbedekkend)

- Uit het oogpunt van infectiepreventie is er geen bezwaar tegen het dragen van een niet-gezichtsbedekkende hoofddoek tijdens de verzorging van patiënten.
 - De hoofddoek dient **wit van kleur** of een afgeleide hiervan te zijn.
 - De **hoofddoek** dient **zo gedragen** te worden dat, tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, het materiaal van de hoofdbedekking **niet in contact komt of kan komen met de patiënt of met patiëntenmateriaal**.
 - De hoofddoek dient **dagelijks vervangen** te worden door een schone hoofddoek.
 - De hoofddoek moet **bestand** zijn **tegen wassen op een temperatuur van 60°C** of hoger.
- Voor gezichtsbedekkende kledij wordt verwezen naar volgende procedure:
 - [Patiëntidentificatie indien gezicht geheel of gedeeltelijk verborgen: omgaan met patiënten/bezoekers waarbij gezicht geheel of gedeeltelijk is verborgen](#)

13. Persoonlijke bezittingen

- Persoonlijke bezittingen, in het bijzonder mobiele communicatiemiddelen, kunnen gecontamineerd worden met (pathogene) micro-organismen. Draag/**gebruik dus enkel persoonlijke bezittingen als dit noodzakelijk is voor de werkzaamheden**.
 - Indien het gebruik van **mobiele telefoon/tablet** vereist is tijdens patiëntgebonden werkzaamheden dienen de volgende richtlijnen gevolgd worden om de kans op overdracht van micro-organismen te verkleinen:
 - ['Algemene voorzorgmaatregelen: handhygiëne'](#)
 - ['Reiniging en desinfectie van computer: toetsenbord/muis, telefoon, dect toestel'](#)

14. Infectie(ziekten) bij de medewerker

- Verwijder een ontstoken piercing/oorbel en dek een ontstoken insteekgat af met een niet-vochtdoorlatende pleister.
- Meld zeker de volgende infectieziekten (telefonisch) bij de arbeidsgeneesheer:
 - Huidinfectie (bv. steenpuist/furunkels)
 - Nagelbedonsteking (paronycium)
 - Aanhoudende diarree
 - Hepatitis A
 - Contact met waterpokken of gordelroos
 - Conjunctivitis
 - Ontstoken vingertop (panaritium/fijt)

Aandachtspunten

- De hierboven genoemde eisen zijn niet allesomvattend. Er kunnen zich omstandigheden voordoen die niet in deze richtlijn beschreven staan. Bij vragen of onduidelijkheden: contacteer de dienst ziekenhuishygiëne.
- Op sommige afdelingen kunnen strengere eisen van toepassing zijn (bv. operatiekwartier). Hiervoor wordt verwezen naar de dienst specifieke procedures.

Verwijzingen

- [Algemene voorzorgmaatregelen handhygiëne](#)
- [Algemene voorzorgmaatregelen persoonlijke beschermingsmiddelen](#)

Referenties

- Boyce JM, Pittet D; Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee; HICPAC/SHEA/APIC/IDSA Hand Hygiene Task Force. Guideline for Hand Hygiene in Health-Care Settings. Recommendations of the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee and the

HICPAC/SHEA/APIC/IDSA Hand Hygiene Task Force. Society for Healthcare Epidemiology of America/Association for Professionals in Infection Control/Infectious Diseases Society of America. MMWR Recomm Rep. 2002 Oct 25;51(RR-16):1-45.

- Siegel JD, Rhinehart E, Jackson M, Chiarello L, and the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC), 2007 Guideline for Isolation Precautions: Preventing Transmission of Infectious Agents in Healthcare Settings. <http://www.cdc.gov/ncidod/dhqp/pdf/isolation2007.pdf>
- Werkgroep Infectie Preventie (WIP): Persoonlijke hygiëne medewerkers. Leiden: WIP; 2016.
- Hoge Gezondheidsraad. Aanbevelingen inzake de behandeling van het textiel van zorginstellingen. Herziening van de aanbevelingen inzake behandeling van het linnen van acute verzorgingsinstellingen (HGR 8075). Brussel: HGR; 2018. Advies nr. 9444.
- FOD WASO. Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid Arbeid en Sociaal Overleg. Codex over het welzijn op het werk. Boek IX. Collectieve bescherming en individuele uitrusting. Titel 3, Werkkledij; 2017.
- Sehulster LM, Chinn RYW, Arduino MJ, Carpenter J, Donlan R, Ashford D, Besser R, Fields B, McNeil MM, Whitney C, Wong S, Juranek D, Cleveland J. Guidelines for environmental infection control in health-care facilities. Recommendations from CDC and the Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC). Chicago IL; American Society for Healthcare Engineering/American Hospital Association; 2004.
- Werkgroep Infectiepreventie (WIP). Algemene voorzorgsmaatregelen Persoonlijke beschermingsmiddelen. Leiden: WIP; 2015.
- Werkgroep Infectiepreventie (WIP). Linnengoed. Leiden: WIP; 2014.
- World Health Organization (WHO). WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care: First Global Patient Safety Challenge Clean Care Is Safer Care. Geneva: World Health Organization; 2009.